

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฮ่อง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

People's participation in the management of Khok Pi Khong subdistrict
administrative organization Muang Sakaeo district, Sakaeo province

บัญชา ชื่นอรุณ^{1*} อครเดช อินทวิเศษ² จินดาพร ภู่อัส³ และเพ็ญศรี ชิตบุตร⁴

Bancha Chuenaura^{1*}, Akadach Inwisat², Jindaporn Phusae³ and Pensri Chittabut⁴

นักศึกษาสารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว^{1 2 3}

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว⁴

*Corresponding Author: pensri@vru.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
ประวัติบทความ: รับเพื่อพิจารณา: 8 กันยายน 2566 แก้ไข: 15 ตุลาคม 2566 ตอบรับ: 25 ตุลาคม 2566	การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การ บริหารส่วนตำบลโคกปีฮ่อง และเพื่อศึกษาระดับในการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฮ่อง โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โคกปีฮ่อง กระทำการผ่านการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาในตำบล เช่น การเสนอความต้องการ ปัญหาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่ ผ่านตัวแทนในพื้นที่ของตน การเข้าร่วมเวทีประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นและเจรจาอย่างเป็นทางการร่วมกับผู้ที่ ดำเนินโครงการ และร่วมวางแผนการดำเนินงานขององค์การ บริหารงานส่วนตำบลโคกปีฮ่อง ในขณะที่ ระดับของการควบคุม โดยประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโคกปีฮ่องยังอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากประชาชน ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะของความเกรงใจในฐานะของความเป็น เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการประจำ ข้าราชการท้องถิ่น โดยแสดงความ คิดเห็นเป็นไปในลักษณะคล้อยตามและเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเสียส่วนใหญ่

Article Info	Abstract
Article History: Received: 8 September 2023 Revised: 15 October 2023 Accepted: 25 October 2023	The primary objectives of this research are to investigate and analyse the nature and extent of citizen participation in the administrative activities of the Khok Pi Khong Subdistrict Administrative Organization (Khok Pi Khong SAO). In order to achieve these objectives, the study employs the method of participant observation. The findings of this study revealed that the involvement of individuals within the local community in the governance of the SAO is characterized by their active engagement in the provision of diverse information pertaining to the development of the subdistrict. This active participation encompasses activities such as articulating emerging needs or challenges through their locally elected representatives, participating in forums to express their opinions, engaging in formal negotiations with project implementers, and actively participating in the planning processes of the SAO. Meanwhile, the extent of citizen control over the administration of the SAO remains relatively limited. This can be attributed to the prevailing disposition of individuals to demonstrate deference towards government officials, encompassing both permanent officials and political figures. As a consequence, public opinions are predominantly expressed in a manner that closely aligns with the viewpoints espoused by the officials overseeing the respective projects.
Keywords: Participation Administration KHOK PI KHONG Subdistrict Administrative Organization	

1. บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นกระบวนการสำคัญของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งการมีส่วนร่วมในระดับประเทศ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น โดยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4 คือ 1. ราชการส่วนกลาง หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ 2. ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยงานของทางราชการที่ได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้ไปปฏิบัติงานในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศ และทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาและให้บริการแก่คนในท้องถิ่นเอง [1] ปัจจุบันราชการส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ฝึกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นอันเป็นที่อยู่ของตนเอง เกิดความหวงแหนและความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น [2] การมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีความสำคัญ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ และประชาชนร่วมรับผลประโยชน์

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีช้าง (อบต.โคกปีช้าง) เป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีบทบาทหน้าที่ในงานที่รับผิดชอบการพัฒนาตำบลทั้งในด้านต่าง ๆ เช่น งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น งานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น งานที่เกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัย งานที่เกี่ยวกับการบริหารสวัสดิการสังคม งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีช้าง จำเป็นจะต้องอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใช้บริการ และผู้เป็นเจ้าของอำนาจ ให้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีช้าง และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารงาน การร่วมตัดสินใจร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในท้องถิ่น รวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามกระบวนการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจโดยอาศัยศักยภาพของพื้นที่และประชาชนในพื้นที่ภายใต้การสนับสนุนดูแลจากรัฐบาล และตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีช้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีช้างที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลโคกปีช้างให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฆ้อง
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฆ้อง

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและหลักการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยดำเนินการศึกษาข้อมูลสภาพบริบทพื้นที่ของตำบลโคกปีฆ้อง อำเภอมือเืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการลงพื้นที่ การสอบถาม สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลโคกปีฆ้องผ่านกิจกรรมต่าง ๆ จากการเข้าร่วมการจัดเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนในตำบลโคกปีฆ้อง

4. อภิปรายผลการวิจัย

การปกครองตนเองโดยรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Self Government) เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม การกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น ถือเป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างอำนาจรัฐประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจการปกครองตนเองโดยปลอดจากการแทรกแซงของรัฐบาลหรือองค์กรใด ๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การใช้อำนาจรัฐในชุมชนท้องถิ่นเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายตามระดับพัฒนาการของชุมชนแต่ละแห่งได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยหลักการสำคัญที่สนับสนุนเหตุผลและความจำเป็นของการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัย การพัฒนา และการมีส่วนร่วม (2) เพื่อสร้างความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ (3) เพื่อการสร้างสมดุลแห่งรัฐในการใช้อำนาจปกครองบริหารในยุคสมัย แห่งประชาธิปไตย และ (4) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากร หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 มีสามประการ ได้แก่ หลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และการบริหาร การเงินการคลังของตนเอง ภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักการจัดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินโดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะ ระดับชุมชน ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบการดำเนินการกิจของรัฐในระดับประเทศและในระดับภูมิภาค และให้คำปรึกษา

สนับสนุน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงเท่าที่จำเป็น และหลักประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประหยัด) และประสิทธิผล (สำเร็จตามเป้าหมาย) มีคุณภาพมาตรฐานบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักของการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) [3]

สภาพทั่วไปและสภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง

ตำบลโคกปี่ฆ้อง เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชา อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยการเดินทางโดยใช้รถยนต์ประมาณ 237 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้ว ประมาณ 11 กิโลเมตร ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้วประมาณ 17 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 418.90 ตารางกิโลเมตร (261,812.50 ไร่) ตำบลโคกปี่ฆ้อง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการบริหาร มีการพัฒนาส่งเสริม การรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนในเขตของตำบลโคกปี่ฆ้อง ได้ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี ด้านการเมืองการบริหาร เน้นการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ บริการประชาชนอย่างเต็มความสามารถและทั่วถึง ด้านสังคม เทศบาลส่งเสริมสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมมากที่สุด

สภาพปัญหาที่พบในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุขภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม วาตภัย อัคคีภัย ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นจากคน เกิดจากสัตว์ ที่ส่งผลกระทบต่อคร่าชีวิตประชาชนและสัตว์ต่าง ๆ ในตำบล เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดนก โรคมือ เท้า ปาก โรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น ปัญหาประชาชนมีรายได้น้อย การศึกษาต่ำ ประชาชนในตำบลยังมีรายได้น้อย มีหนี้สินเยอะ ไม่เพียงพอในการดำเนินชีวิต ค่าครองชีพสูง ปัญหาการคมนาคม การสัญจรของประชาชนในตำบลโคกปี่ฆ้อง เนื่องจากการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานภายในตำบล เช่น เส้นทางคมนาคมในบางหมู่บ้านยังเป็นถนนดิน ถนนลูกรัง ทำให้ช่วงฤดูฝนถนนลื่น เป็นหลุมเป็นบ่อ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนของประชาชน และปัญหายาเสพติดในชุมชนตำบลโคกปี่ฆ้อง จากการรายงานของสถานีตำรวจภูธรปางสีดาและสถานีตำรวจภูธรเขาสิงโต ได้แจ้งให้กำนันองค์การบริหารส่วนตำบลทราบนั้นพบว่า ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องมีผู้ที่ติดยาเสพติดแต่เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นถือว่าน้อย และยังไม่พบผู้ค้า เนื่องจากว่าได้รับความร่วมมือกับทางผู้นำ ประชาชน หน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง ที่ช่วยสอดส่องดูแลอยู่เป็นประจำ การแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องสามารถทำได้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น เช่น การรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเบาะแส

การฝึกอบรมให้ความรู้ ถ้านอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ก็เป็นเรื่องของอำเภอหรือตำรวจแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องก็ได้ให้ความร่วมมือมาโดยตลอด [4]

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง มุ่งพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพื่อประชาชนในตำบล ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงกำหนดเป้าประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการต่างๆ ตามพันธกิจและ วิสัยทัศน์ คือ 1) การบริหารงานและปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาท้องถิ่น 2) ระบบด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน 3) การจัดการด้านสวัสดิการ สังคมให้มีความก้าวหน้าในการพัฒนาอาชีพ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 4) การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต มีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล อนุรักษ์ ฟื้นฟู 6) ประชาชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตและได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และผลที่คาดว่าจะได้รับในการดำเนินงานโครงการทุกโครงการนั้นให้เกิดผลลัพธ์และประสิทธิภาพกับ ประชาชนและชุมชนในตำบลโคกปี่ฆ้องเป็นหลัก

เป้าประสงค์ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ คือ 1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบุคลากร เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ควบคุมกำกับดูแล เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานบริหารและควบคุม ด้านงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ 2) ส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของ บุคลากร ปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติราชการ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้มีความทันสมัย นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ 3) รณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนตื่นตัว ถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการปกครอง ส่วนท้องถิ่นโดยยึดมั่นในระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง การบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่มาก นับเป็นตัวชี้วัดว่า ในท้องถิ่น ท้องที่นั้น ๆ ให้ความสำคัญกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และ ร่วมตรวจสอบในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้มากที่สุด นอกจากนี้การเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีผลให้การดำเนินงาน ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และลดความขัดแย้งในการทำงาน [5]

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับ ว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย และเป็นเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมี ส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) [6] การปกครอง

ส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ

ดังนั้น การสร้างกระบวนการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่น ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง ถือเป็นการพยายามสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในมิติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง ตามแนวทางระบอบประชาธิปไตย ผ่านการสร้างกระบวนการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง มีการเชิญประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการในท้องถิ่นของตนหรือการเสนอปัญหาผ่านตัวแทนสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง เพื่อเข้าไปเสนอในที่ประชุมสภา และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนปัญหากับหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมหรือแผนงานโครงการที่ตอบสนองต่อคนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี้ง

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ [7] ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากระดับของการมีส่วนร่วมน้อยสุดไปหาระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล นับเป็นระดับการมีส่วนร่วมในขั้นพื้นฐานและเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการ หรือผู้วางแผนการดำเนินโครงการกับประชาชนในพื้นที่ ในระดับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชนผ่านวิธีการต่าง ๆ แต่ยังไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับแผนงานโครงการ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน โดยการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้สำหรับการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการหรือการบริหารจัดการ ได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาให้ข้อมูลและร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับของการร่วมระดมความคิดเห็นและเจรจาอย่างเป็นทางการของผู้ที่ดำเนินงาน ดำเนินโครงการและประชาชนในพื้นที่ เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ โดยใช้วิธีการจัดประชุม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินงานในองค์กร ผู้วางแผนโครงการร่วมกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผนเตรียมการโครงการ และการเจรจาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงาน และเพื่อเป็นการหาทางประนีประนอมระหว่างกัน

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นตอนของการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในแผนการดำเนินงานของโครงการ

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะใช้วิธีการเจรจาหาข้อสรุป หรือการลงประชามติ ทั้งนี้ ในการลงประชามติที่สามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี ขึ้นอยู่กับความชัดเจนในแต่ละประเด็น มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของประเด็นดังกล่าวกับประชาชนอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด [8]

5. สรุปผลการวิจัย

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฆ้องโดยใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการให้ข้อมูล โดยการสร้างการรับรู้ข้อมูลให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยการให้สมาชิก อบต. นำข้อมูลที่เป็นปัญหาและความต้องการของแต่ละหมู่บ้าน ตลอดจนข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ โดยการพัฒนาและนำมาจัดทำแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีฆ้อง ทั้งนี้เน้นให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการที่มีความจำเป็นและเร่งด่วน โดยใช้กระบวนการทำงานของสมาชิก อบต. ในแต่ละพื้นที่หาข้อมูลความต้องการและความจำเป็นของหมู่บ้านที่ตนเป็นตัวแทน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอในที่ประชุมในลำดับถัดไป

ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยในการจัดทำ

แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 เพื่อเป็นการรับฟังข้อคิดเห็นจากภาคประชาชน โดยการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องในแต่ละความรับผิดชอบของงานโครงการด้านต่าง ๆ ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง ได้จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านในการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การร่วมเสนอความต้องการ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยตรง และนำไปสู่กระบวนการการร่วมตัดสินใจของคนในชุมชนในการนำข้อมูลที่ได้อำนาจมาจัดทำแผนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง

ระดับการปรึกษาหารือ โดยส่วนใหญ่แล้วในการดำเนินโครงการของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหรือรับผิดชอบโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องจะมีการร่วมปรึกษาหารือทั้งในระดับผู้บริหารสูงสุด ร่วมกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง และร่วมหารือกับภาคประชาชนก่อนการเริ่มดำเนินโครงการทุกครั้ง เพื่อให้เกิดการกำหนดกิจกรรมหรือแผนงานโครงการที่ตอบสนองต่อคนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแนวทางความต้องการของประชาชน

ระดับการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนนี้ต่อเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือของผู้ดำเนินงานในองค์กร ผู้วางแผนโครงการร่วมกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผนเตรียมการโครงการ ทั้งนี้ ผลลัพธ์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนยังช่วยให้เกิดการประนีประนอมกันของประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ได้รับประโยชน์หรือไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้พร้อมกันในช่วงเวลาดังกล่าวได้ เนื่องจากมีการเจรจาหาข้อตกลงร่วมกันแล้ว และมีแผนในการพัฒนาในพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ในตำบลในอนาคต

ระดับการร่วมปฏิบัติ การร่วมปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่ร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นขั้นของการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในแผนการดำเนินงานของโครงการ เช่น การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมโครงการและร่วมปฏิบัติการในโครงการต่าง ๆ ในขั้นตอนที่จะต้องใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลโคกปี่ฆ้อง หรือเรียกว่าเป็นการ “ร่วมแรง” หรืออาจจะเกิดขึ้นในลักษณะของการให้การสนับสนุนด้านสิ่งของ เงินทุน ให้การสนับสนุนพื้นที่ หรือเรียกว่าเป็นการ “ร่วมใจ” ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง

ระดับการควบคุมโดยประชาชน การออกเสียงประชามติโดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติในระดับท้องถิ่นอยู่ในพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ซึ่งบัญญัติถึงสิทธิของประชาชนในการออกเสียงประชามติไว้ [9] แต่ในแนวทางการปฏิบัติผลลัพธ์การออกเสียงประชามติในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้องยังอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังมีลักษณะของความเกรงใจในฐานะของความเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการประจำ ข้าราชการท้องถิ่น โดยแสดงความคิดเห็นเป็นไปในลักษณะคล้อยตามและเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเสียส่วนใหญ่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพิจารณาตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงาน ร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารปกครองในระดับท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินงานด้านการพัฒนามีส่วนประกอบสำคัญคือประชาชนในท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น รวมถึงผู้นำในองค์กรท้องถิ่นล้วนมีความจำเป็นในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้เกิดการพัฒนาและสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่นและความรู้สึกผูกพันซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในขณะเดียวกันก็เป็นการปลูกฝังแนวคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการทำให้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ทุกคนในชุมชนตระหนักถึงความจำเป็นและควรเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นปกติในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการตระหนักรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามช่องทางและกระบวนการต่างๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากประชาชนมีความตื่นตัวในการมีส่วนร่วม ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อการพัฒนาการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง ดังนี้

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิภาพที่สุดได้
2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด
3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกปี่ฆ้อง
4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังสามารถเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้น

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรม โดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทวนธง ครุฑจ้อน. (2561). การปกครองท้องถิ่นและการบริหารท้องถิ่น. สงขลา. นาคศิลป์โฆษณา
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 21/9/2566 แหล่งที่มา: <http://www.parliament.go.th/Library>
- [3] วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- [4] องค์การบริหารส่วนตำบลโคกปีบผ้อง. (2562). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 21/9/2566แหล่งที่มา:http://www.kokpeekhong.go.th/select_news.php?news_id=777
- [5] สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3/10/2566 แหล่งที่มา : http://www.odloc.go.th/web/wp-content/uploads/2014/08/2km_001.pdf
- [6] อรทัย กิกผล. (2552). คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ. จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- [7] เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3/10/2566 แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน&oldid=10285>
- [8] บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลวดิ บุรีกุล. (2548). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- [9] อนรรักษ์ นิยมเวช. (2554). บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.